نە کۆچکردن چارەیە بۆخۆکی کوردوستان و نە دەبە کۆچیشی پێبکرێت!.. حەسەن ئازانی

بە بۆای من، نابێت ئامانجی خۆک خۆ ڕزگارکردن بێت لەو دەسەاتە کوردییە خایینە بە ڕەگەی وەڵات بەجێهێشتن بێ، بۆک و دەبێت بە ڕەگەی وەلانانی ئەو دەسەاتە بێت لەسەر خۆک خۆی. بەیە کۆچکردن لە دەست ئەو دەسەاتە و بەجێهێشتنی وەڵات وچۆکردنی مەیدان بە تەواوی بە ئەو دەسەاتە، بە بۆای من، ڕەگە چارەیەکی دروست نییە. چارەسەرکی نگەتیڤانەیە و بەرەنگاربوونەوەیکی ئەو دەسەاتەیە بەڵام بە شێوەیکی لاوازانەو بەدەسەاتانە. هەروک لە ناو کوردا باوە کە دگوترێت : " ئگەر بە دوژمنت نوەرای ناکردنیش لەبەری هەر ئازایەتییە". بەیە لەوبارەوە ناتوانم هاوا نەبم لگەڵ هاوڕێم عەبدوڵا مەحمود کە پێی وایە: " ئەو شێوەلی ڕەشتن و جێهێشتنە بەکەمەڵەی خۆکی کوردستان، لگەڵ ئەوەدا بەرەنگاریەکی سلبییە و "نا" یەکی نیگەتیفە بە دەسەاتی بزوتنەوەی کوردایەتی، بەڵام هاوکات تەعبیرە لە نەویستی دەسەاتی بزوتنەوەی کوردایەتی و دەسەاتکیان و دچێتە خانەی بزوتنەوەی نارەزایەتی جماوەرییەوە کە لەسەراسەری کوردستاندا قوڕ دەدات"..(ع.م) وەبوون بە دوای ژیاندا.١٨ی تشرینی دووەمی٢٠٢١ ماڵپەڕی بەپێشەوە.

. بەڵام دیسان، بە بۆای من، ئگەر خۆک مەبەستییەتی ڕزگاری ببێت لەو نەهامەتییەی کە بەچەندین دەیە دچێت بەرەکی گرتووە لە گەیا دژیت، با پێی وانەبێت کە بەڵاکردن لەدەست ئەو دەسەاتەو خۆ هاویشتنە ئەودیو سنوورکانەوە ئیتر دنیا بێ دەبێتە شامی شریف. کاتێک کە زەرایەتییەکی هەڵەی خۆکی ناڕازی، وەک ئێستای کوردوستان، بەدەست دەسەاتێکی ستەمکاری وەک وئەو دەسەاتە کوردییە خایینەوە گرفتار دەبێت و گیردەخوا، هگا چارەی دروست ڵاکردن لەبەری و کۆچکردن نییە !.

کۆچەوی بەکەمەڵەی زەرایەتی هەڵەی ناڕازی بەدەسەات نابێتە هگەچارەی دروست و درژمەودا بە ئەو زەرایەتییە. بەڵام مژوو نیشانی داوە کە وەڵات بەجێهێشتن و کۆچکردن و ڵاکردن لە دەست دەسەاتی سەرکوتگەرو ستەمکار، زەرینەی جاران، سوودی لەوەرگیراوە هەم لە کورت مەوداو هەمیش لە درژ مەودا بەڵام وەک تاک و وەک

لایەن و گرووپێکی دیاریکراو . بۆنموونە: لایەنێکی بچووک و کەم هێزی سیاسی ناڕازی کە دەستەبات تەنگی پێهەڵچنیبێت، تاکتیکی سیاسی ناڕازی بەدەستەبات کە هەڵەشەی تەداچوونی لەسەر بێت، چالاکوانێک، ڕۆژنامووسێک، نووسەرێک..... هتد. بە ئامانجی کە ناویان هێنرا بێت دەتوانرێت وەبات بۆجەختکردن وەک ڕێگەچارێ سوودی لێوەربگیرێت. بەڵام کاتێک زەرایەتی خۆیەک ئەو دەستەباتەی نوێت و ئەو کەمایەتییەی کە لە گەڵ دەستەباتیشدایە، دەستەبات بە تەواوی لە هەمووی دنیا نەبێت کە هەتا سەر لەگەڵیدا دەبێت و بەکو وەکو کوردەکە دەڵێت: لەوانەیە تا ژەر پێتکە لەگەڵ دەستەبات دا بێت، لە بارودۆخێکی ئاهواداو بە زەرایەتییەکی ئاهوا ڕەهای خۆیکی ناڕازی لە کوردوستاندا کە وەبات بۆجە بەهێزێت و کۆچەو هەڵبژێرێت وەک ڕێگەچارێ، بە بەوای من، ڕێگەچارێیکی دڕووستی هەڵنەبژاردووە.

زەرایەتی ڕەهای خۆیکی ناڕازی بە دەستەبات شاهیدە، هەروەها پەرپرسانی دەستەبات خۆشیان دان بەودا دەنێن و دەنگدانی ئەم دواییانەش زیاتر ئەو بۆچوونەی ئەمە پشتڕاست دەکاتەوە کە تەنانێت ئەو کەمایەتییەی کە لە گەڵ دەستەباتیشدایە هەشتا هەمووی بە دەستی لە گەڵیدا نییە. بەیە ئەگەر خۆیک وەبات بۆجەنەهێێت و لە جیاتی ڕاکردن خۆی لە ناوحیزبی خۆیدا ڕێکبخات و خۆی یەکگرتوو بکات، ئیتردەستەبات لە بەردەم خۆڕاگری و یەکگرتوویی خۆیکدا بەهێزو بە نمووود دەمێنێتەوە. هەر ئەوەشە، بە بەوای من، کە دەبێ وەک ڕێگەچارێی دڕووست حیسابی لەسەربکرێت.

بە بەوای من، هەی سەرکی بەهێزی و بێئیرادەیی و بە سەروبەریی خۆیک لەوەوە سەرچاوەی نەگرتووە کە دەستەبات هێندە بەهێزو بە ئیمکانییاتێ کە ڕووبەروبوونەو دژایەتی کردنی وەکو بە گژ قولێی قافدا چوون بێت. بۆیک و لەوەوە سەرچاوەی گرتووە کە خۆیک ڕێکخراو نییە و خۆی ڕێکنەخستوە لە حیزبی ڕاستقینەی خۆیدا. ئەوەی هەبووە تا ئێستا ئەو حیزبە موعارزە هەڵپەرستانە بووون کە خۆیکیان بەکارهێناوە بە مەرام و بەرژوەندییەکانی خۆیان. بەیە ئەگەر خۆیک بیەوێت بکەوێتە ژیانێکی باشترەوە ڕزگاری ببێت لەو دەستەباتە، ڕێگەچارێی دڕووست ڕاکردن نییە لەبەری بەکو بەرەنگاربوونەوەیەتی بەشەوێی ڕێخراوو یەکگرتوو.

دەبێ لای خۆیک ڕوون و ئاشکرا بێت کە تاوانباری سەرکی و هەی سەرکی کە خۆیکی کوردوستان وەبات بۆجەدەهێێت و کۆچەو دەکات بەرەو هەندەران ، ئەو دەستەباتی کوردوستانە. بەڵێ دڕووستە کە بەشێک لە وەباتانی ئەوروپاو ڕۆژئاوا و ئیقلییمیش بوونەتە هەی

سەرچاوەی هەڕەشەوئاشوب و پشێوی لە ناوچەکەدا. بەیە بارودۆخی جەنگ و وێرانی پێ لە کۆشەی سیاسی حزبەکان کاریگەری خراپ دادنێت لە سەر ژیان و گوزەرانی خەڵک. حزبەکان دەبێتە هۆی ناجێگیری سیاسی و ئەمنی دەوڵەتی و حاڵەتی دڕوونی خراپ درووست دەکات لەلای خەڵک. ئەمەش بە خۆی فاکتەرێکی ترە کە وا لە خەڵک دەکات وێرانی پێ لە کۆشەی سیاسی و جەنگاوی بەجێبهێڵێت و بەرەو وێرانی جێگیرو بە کۆشەی سیاسی و جەنگ مل بنێت. بەڵام سەرباری هەبوونی فاکتەرو هۆی دەرەکی کە دەبنە هۆی ناچارکردنی خەڵکی کوردوستان کە وێران بەجێبهێڵن، بە بۆای من، هۆشتاش هەر دەبە سەری ئەمی تاوانبارکردن هەر ئووی پێ لەدەسەڵات بکەین. چونکە گومانی تێدا نییە کە دەسەڵات تاوانباری یەکەم و سەرەکییە بەیە هەر دەسەڵاتیش دەتوانێت خۆی بکاتە چارەسەری یەکەم و سەرەکی لە کۆتایی پێهێنانی ئەوبارودۆخە دژوارە.

کوردوستان ئێستا، بە بۆای من، لە بارودۆخێکی ئاهۆای جەنگ و شەوپێکدادانی ئیقلیمی و نێودەوڵەتی و نەوخۆیی وادا نییە تا خۆتای کۆچکردنی خەڵک بخەینە ئێستەی بارودۆخەکە. بۆکو هۆی سەرەکی ئێستای کۆچکردنی خەڵکی کوردوستان بە پلەی یەکەم هەر دەسەڵاتەکەی کوردوستانە. هیچ هۆیەک نییە کە دەستی دەسەڵاتی کوردوستان بگرێت لە دابین کردنی خۆشگوزەرانی و خزمەتگوزاری بە خەڵک. تەنانەت زوربەی بەرپرسە گەورەکانی ئەو دەسەڵاتش دان بەو هاستییدا دەنێن بەڵام دەسەڵات هیچ هەنگاوێکی ئەرێنی بە کرداری لەوبارەوە نەناوە. هەندێک لە بەرپرسە باڵاکانی دەسەڵاتیش پێیان وایە کە دەسەڵاتی هەرەسم توانای ئەوەی هەیە کە کۆتایی بەو نەهامەتییەی خەڵکی کوردوستان بهێنێت و بەڵام ئەوکارە ناکات!!.
بابەتی کۆچی بەکۆمەڵی خەڵکی کوردوستان ئێستا بۆتە بابەتێکی گەورە . بەیە هەر لەو بارەوە هەندێک لایەن و دەستەو گرووپ و تەنانەت لە نەویاندا حیزبی سیاسیش هەیە کە دنەو هانی خەڵکی کوردوستان دەدەن کە کۆچەوی بەکۆمەڵ و ملیۆنی ئەنجام بدەن. ئەوانە پێیان وایە ئەگەر خەڵک کۆچەوی بەکۆمەڵی ئەنجام دا، دەبێتە فشارێک بە سەر کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و لایەن و هێزاوە مرۆڤدۆستەکان و لایەنگرانی مافی مرۆڤ کە بێنە سەرخۆت و وەخۆ کەون. لایەنگرانی ئەو بۆچوونە پێیان وایە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی دێتە سەرخۆت و حزبەکەن بە قازانج دەشکێتەوە بە خەڵکی ڕاکردوو. ئەمانە پێیان وایە یا ئەوێتە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی خەڵکی ڕاکردوو وەردەگرن و دابەشیان دەکەن بەسەر وێڵاتانی ئەوروپاو ڕۆژئاوادا. وە ئەگەر ئەمیان بە مەیسەر نەبوو، ئەوە بۆی هەیە فشار بخەنە سەر دەسەڵاتدارانی کوردوستان

بەک و ژیان و گوزەرانی خەڵک باشتر بکەن و ئەو هەیانە لابەرن یا هیچ نەبێت کەم بکەنەوە کە بوونەتە هۆی ناکردنی خەڵک .

بە بۆای من، بەچوونێک کە پێی باشە خەڵک بە کەمەڵە کەچەڵو بکات هەم وەک هەڵگەچارەی باشترکردنی ژیانی خەڵک و هەمیش وەک تەڵەو فشار بەسەر دەسەڵات هیچ نییە بەجگە لە کردارێک کە، من پێم وایە، لە تاقیکردنەوەی بابەتێکی فیزیایی دەچێت کە ئاخۆ ناست دەردەچێت یان نا ؟. ئەمەش هەمووی لەسەر حیسابی ژیان و گوزەران و نەهامەتیەکانی خەڵک تەواو دەبێت. ئەم بەچونە پێی دەگوترێت کەچپەکردن. بزووتنەوەی کورداێتی تەجروبەی باشی هەیە لە کەچپەکردنی خەڵکدا چونکە وەبەرهێنانی سیاسی باشی تێدا کردووە بە بەرژەوەندی خەیان. پرسیارەکە لەو بارەوە ئەوەیە : ئایا هەڵگرانی ئەم بەچوونەی ئێستای کەچپەکردنی خەڵکی کوردوستان هەمان مەبەستی بزووتنەوەی کورداێتییان هەیە تاکو وەبەرهێنانی سیاسی بە بەرژەوەندی خەیانی تێدا بکەن؟؟ ئەگەر دەرکەوت کە بەڵێیە و بە ئەو مەبەستە بووە، ئیتر دەبە وەڵامیان بە خەڵکی کوردوستان چی بێت کە دەرکەوت و ئاشکرا بووکە: بابە ئەوێتە ئەوانەش وەک بزووتنەوەی کورداێتی بە بەرژەوەندی خەیان کەچەڵویان بەخەڵک ئەنجامدا.؟
بە بۆای من هەڵگرانی بیرۆکەی کەچپەکردنی بەکەمەڵەی خەڵک زەر کورتبینانە و ناسیاسییانە مامەڵە لەگەڵ بابەتێکی گەورەو گرنگی وەک کەچی خەڵک دەکەن. بە بۆای من ئەوەی کە ماهییەتی ئەو دەسەڵاتی کوردوستان شارزابێت، ناچێت پێشنیاری کەچەڵوی بەکەمەڵە بە خەڵک بکات.

کەچەڵوی بەکەمەڵە، لە سەردەمی ئێستادا، نە پێی دەکرێت کەمەڵگای نەودەوڵەتی لەبەرژەوەندی خەڵکدا بهێنێتەسەرخێت و نە دەبێتە هۆی فشاریش بەسەر دەسەڵاتی کوردی. چونکە یەکەم: ئێستا هەموو شتێک گەڕاوەو زەمان زەمانی سی یان بیست ساڵ لێرەو پێش نیەو کەچەڵوی بەکەمەڵەی خەڵک بێتە شتێکی ئاسایی بە نیسبەت کەمەڵگای نەودەوڵەتییەوە. چونکە کەمەڵگای نەودەوڵەتی خەیان لەو بارەوە بە خەتا نین. دەسەڵاتی کوردوستانیش بە کەچەڵوی بە کەمەڵەی خەڵکی نە ویژدانی دەبزوێت و نە دەشوخێت و نە ناوەڕۆکی سیستەمەکەشی لە بەرژەوەندی خەڵک ئاوگەڵ پێدەدات. دەگونجێت لە ڕووی بەڕنەوە بگەڕێت و زەرتر بەڕێن بدات بەڵام بە کردار هەر وەک خۆی دەمێنێت. دەسەڵات بە بەرەنگاری و وەستانەوەی بە کەمەڵەی خەڵک و ناڕەزایەتی بە کەمەڵە و یەکگرتوویی خەڵک لە دژی کاری تێدەکرێت، نەک بە مەیدان چۆڵکردن و وەڵات بەجێهێشتن بۆی.

لە جیاتی کەپەکردنی خەڵک، دەبێ پێشنیار بکرێت کە خەڵک لە نێو حیزبی خۆیدا خۆی ڕێکبخات. دەبێ پێشنیاربکرێت کە خەڵک لە باتی وەڵامدانەوەی بەجێهێشتن بە ئێو دەسەڵاتە گرگنە بڕێنگاری و وەستانەوە بە دژی هەڵبژاردنت. وە دەبێ لێو نوێدا خاوەنی پێشنیار خودی خۆی بە کرداری تا ئێو شوێنەی کە بۆی دەگونجێت لەناو ئێو ئێو پێشنیارەدا بیت. دەبێ پلان و ڕێگای گەیشتنەوەی ئیرادەی بە خەڵک بگیرێتە بەر نەک پلان و ڕێگای هێندەی دیکە ڕووخاندنی ووڕەو ئیرادەی خەڵک. کەپەکردنی خەڵک بریتییە لە ڕوخاندنی هێندەی دیکە لە ووڕەی خەڵک، لە ئیرادەی خەڵک، لە بیری بڕێنگاری، لە بیری وەستانەوە بە دژی زوڵم و ستەم. بە بەوای من خاوەنانی ئێو بەچوونەی کەپەکردن ناڕاستەوخۆ خزمەت بە دەسەڵات و مانەوەی دەسەڵات دەکا.
ڕێگا چارە زۆرن بۆ ئێوەی ژیانی خەڵک خۆشبکرێت و ڕزگاریان ببێت لەدەست دەسەڵاتێکی سەرکوتگەرو ستەمکاری وەک دەسەڵاتەکەی هەڕەمی کوردوستان. نابێت یەکسەربازدەین و بچینە بەرەو ڕێگاچارەی کەپەکردنی خەڵک. پێش ئێو ڕێگا چارەیە دەیان ڕێگا چارەی تری گونجاوترو سەلامەت تربۆ خەڵک هەن. ڕێگاچارەی کۆچپەکردن نەک هەر نابێ لە ئاخر پلەشدا پەنای پێبەرین بەرێک و هەرگیزاو هەرگیز نابێ وەک ڕێگاچارە بیریشی لێبکەینەوە. ئەم ڕێگاچارەیە هی بزووتنەوەی کوردایەتییە کە ژیان و گوزەرانی خەڵکی بە مەبەست نییە بەرێک و بەرژەوەندی خۆیان بە پلەی یەکەم دێت.

لە هەر چوار لای دنیادا زۆر کەم شوێن و وڵات هەیە خەڵک ڕانەکات لەدەست سیستەمی سیاسی حوکمڕانی وڵاتەکانیان. لە هەندێک شوێنیش بە ملیۆنان لە خەڵکی وڵات بەجێدەهێڵن . بە نموونە لە ئەفغانستانی ئێستا . بەڵام تاڵیبان مەشی میوان نییەو کەمێگەی نەودەوڵەتیش بەچارە و دەستەوستانە. کورتەی مەبەستم ئێوەیە کە نابێت هەمان تاکتیک و پلانی بزووتنەوەی کوردایەتی بە مەرامی سیاسی لەسەر شانی خەڵکی کوردوستان جێبەجێ بکرێت. وە نابێت خەڵک بکرێتە وەسیلەی جێبەجێکردنی ئێو جۆرە پلان و تاکتیکانە.. لە بیرتان بێت ووتە مەژووییەکەی مام جەلال کە بە پێنوسی نەوشیروان موستەفا تەمارکراوە لە بیرەوەرییەکانیدا کە وتوێتی : "ئاخ بە هەڵەبجەیەکی تر" !!! ئەمێیە وەبەرهێنان و بکارهێنانی خەڵک و قوربانییەکانی خەڵک بە بەرژەوەندییە سیاسییەکان… بەچوونی کەپەکردنی بکەمەڵە لە ئێستادا، بە بەوای من، کاریگەرییە خراپەکەی لە سەر خەڵک لە نەتیجەدا هیچی کەمتر نییە و نابێت. دەبێ لێو جۆرە کارانەو وەبەرهێنانە سیاسییانە خ بە دووربگیرێت ئاگەر دەتانەوێت هاوتەریب نەبن لە گەڵ ویست و ئارەزووەکانی

بزووتنەوەی کوردایەتی دا.!!

حەسەن ئازانی
٢٠٢١-١١-١٩

ژن لەشارستانیەتی میسری کۆندا.. هەوڵ بۆسکەنی

میسر یەکێکە لەو وڵاتانەی خاوەن شارستانیەتی دەرەوشاوەبوون، پەیوەندیەکی مێژوویی و دێرینی لەگەڵ کورددا هەبووە، سەرچاوە مێژووییەکان پەیوەندی کورد و میسر بۆ سەردەمی ئیمپڕاتۆریەتی میتانی و فیرعەونەکانی میسر دەگەڕێنەوە، لە سەردەمی پاشای میتانی (توشەرتا- 1390 پێش زاین) دروست بووە، سەرچاوە مێژووییەکانی میسر بە هاوڕێی زۆر نزیك لە فیرعەونەکانی میسر باسیان کردووە. بە تایبەت (ئەمنحوتبی سێهەم و چوارەم)، هەروەها پەیوەندی خزمایەتی و ژن و ژنخوازی لە نێوانیاندا هەبووە.
ئیمپراتۆریەتی میتانی لەڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاستەوە، تاکو باکووری عێراقی ئێستا درێژبۆتەوە، لەسەدەی 15 و 14 پێش زایینداا لەوپەڕی دەسەڵات و بەهێزدا بوون. هاوتای فیرعەونەکانی میسر بوون.

یەکێك لە خوشکەکانی پاشای میتانی هاوسەری ئەمنحوتبی سێهەم بوو، هەروەها یەکێك لە کچەکانیشی بەناوی (نەفەرتیتی) بووە هاوسەری ئەمنحوتبی چوارەم. نفرتیتی بە یەکێك لە شاژنە جوانەکانی میسر و یەکێك لەبەناوبانگترین کەسایەتیە ئافرەتەکان لەمیسری سەردەمی فیرعەونەکان دادەنرێ، ڕۆڵی کاریگەری هەبوو لە چاکسازی ئایینی و گۆڕانی کۆمەڵایەتی لەگەڵ مێردەکەیدا، لەو سەردەمەدا ئایینی میتانیەکان یەکتاپەرست بوون، کاتێك نفرتیتی بووە هاوسەری (ئەمنحوتبی چوارەم)، لەژێر کاریگەری شاژن (نەفرتیتی) فیرعەونی میسر دەکەوێتە ژێر کاریگەری ئایینی یەکتا پەرستیەوە،ێ ئەمە وا لە فیرعەونی ئەوکاتەی میسر (ئەخناتون) دەکات، لەساڵی (1369-1353پ.ز) سەرجەم بتەکانی میسر تێك بشکێنێت و ئایینی یەکتاپەرستی لەسەرانسەری میسردا ڕابگەیەنێت، پاشان بە ماوەیەکی کەم شاژنە (نەفرتیتی) دەسەڵاتدارێتی میسر دەگرێتە دەست.

دوای کنە و پشکنینی شوێنەوارە مێژوویەکانی میسر و دۆزینەوەی پەیکەری مۆمیاکراوی فیرعەونەکان و هەزاران پارچەی پاشماوەی شوێنەواری سەرنجڕاکێش، نیشاندانی ڕووی جوانی نەفرتیتی لەسەر دیواری پەرستگاکانی میسر بەڕاوبووەوە، نفرتیتی یەکێکە لەبەناوبانگترین کەسایەتیە ئافرەتەکان لەمیسری سەردەمی فیرعەونەکاندا، دەرکەوتنی ئەو لەگەڵ مێردەکەیدا لە ئاهەنگ و پەرستش و دانیشتنە خۆزانیەکاندا، تەنانەت لە پاشماوەی تابلۆکانەوە بۆمان دەردەکەوێت، بەشداربووە لە سەیرکردنی نیشاندانە سەربازییەکان. هەروەها لەکاتی مردنی یەکێك لە کچەکانی (میکیت- ئاتون) لەتابلۆکاندا نەخشکراوە، ئەمە جگەلەو تابلۆیانەی نیشانی دەدەن لە جلوبەرگی شاژنی (مەلیکەیی)دا، لەیەکێك لە بینا مێژوویەکاندا نووسراوە، ئەو(نفرتیتی) (ئافرەتی دڵفڕێنەر و بەلای هەمووانەوە پەسند بوو، ژنێك بوو، ئاغای هەردوو ناوچەی میسری سەروو و میسری خواروو خۆشحاڵ کرد).

سەبارەت بە پەیکەری نفرتیتی

کاتی کنەوپشکنینی شوێنەوارەکانی میسر لە (تل عمارنە) لەشەشی کانوونی یەکەمی (1912ز) لەلایەن زانای شوێنەوارناسی ئەڵمانی (لود بورخارت) نیوەی پەیکەری نفرتیتیان دۆزییەوە، بۆوایان وابوو، ئەم پەیکەرە داتاشراوە دەگەڕێتەوە بۆ دەوروبەری (1350 پ.ز).
لەسایتی (B.B.C)دا لەژێر ناونیشانی (ململانێ لەسەر پەیکەری نفرتیتی بەردەوامە) باوی کردەوە: نیشاندانی جوانترین ئافرەت لە جیهاندا لەسەرکارتی بەرید لەپایتەختی ئەڵمانیا، سەرنجی هەزارەهای

بەلای خۆیدا کەمەندکێش کرد، ئەم پەیکەرە تاڕاستاش جگای لەوردبوونەوە و بابەتی گفتوگۆیە، وتەیەکی ئەفسانەیی هەیە دەربارەی نفرتیتی دەڵێ : (میسر جوانتری بە خۆیەوە نابینیوە لە وێنەی مە، کە واتای ناوکەی تەواوکەری وەسفکانی بێت)
میتانیەکان یەکێک لە ئیمپراتۆریەتەکانی کورد و خاوەنی شارستانیەتکی گەورە بوون، سیرامیکی هەنگاوەنگی زۆر جوان و نایابیان هەبووە. بەلەم و کەشتی و گالیسکەکانیان ئازینرابووەوە بە وێنە و نەخش و ووناکی و باگراوندی تێخیان هەبووە. هێندە گرنگیان بە هەنگ و ئازانەوە داوەتەنانەت دوای 5000 هەزار ساڵیش شوێنەوارناسەکان بەهەنگ و وێنەکانیان بیاناسنەوە و کەرەستەو ماڵ و موڵکیان لە ئیمپراتۆرەکانی دیکە جیاواز بوون.

نفرتیتی ژنێك بوو لەناوان شارەستانیەتی دوو ئیمپرتۆریەتی گەورەی جیهانی کۆن (میتانی – میسر) ژیاوە، لەناو شارستانیەتی میتانی پەروەردە کراو، لە بنەماڵەی هۆزدەهەمی فیرعەونی میسردا گۆشەی کرد، زۆرترین کاریگەری بەسەر وڵاتی میسری خاوەن شارستانیەتی هەبوو، هیچ باوەڕ دەکرێ یان شیاوە وەك ئافرەتکی نەفام و سەردەمی جاهیلی پاڵێن بکرێ.

هەسوێ بەسکێنی

مێژووی هەرەز خەسرەو تەفیق

من وەک تاکەکی کور ئۆگەر بە حەوت پشتیش چوبامەوە سەر ئەم خەڵ و بنەماڵە خیانەتکارێ هەرگیز لە ووم نەدەهات نەک هەر باسی سیاسەتو کوردایەتی و نیشتمان پەوەری بکەم، بەڵکو بە هەتا هەتایە سەری خەم کز دەکردو ، دەستم بەکوڵاوەکەی خەمەوە دەگرت..
جاشکانی قەتنمام ئەوانەی هاوکاری سوپای ئەمریکایان کرد دژی گەل و شەشی خەیان تا ئیستاش کۆو نەوو نەوێ زاکانیان ،باجی ئەم خیانەتە دەدەن، لەکاتکدا خەڵک و شەشی قەتنام لەحەفتاکانی سەدەی ڕابردودا گەورەترین شانازیان بەخەیانو بە تەواوی مرۆقایەتی تمار

کردو سەریان بە ملهوڕترین ئیمپریالیزمی جیهانی و هەڕەکی گەورەو زۆبەلاحی وەک ئەمریکا شکست کرد.
جاشکانی وەاتی جەزایریش بە هەتاهەتایە دوور خرانەوە لەولات و سوپای داگیرکەری ئەوسای فەڕەنسا ناچاربوو هەموویان بگەڕێت لەگەڵ خۆیدا، چونکە شەرش و خەڵکی جەزائیری قبوڵیان نەبوو جاش و خیانەتکاران وەک هاوەاتیش بمێننەوە لەگەڵیاندا!!
لەم کاتوو ساتەدا بارزانی باوک کە خاوەنی زیاتر لە١٠٠ هەزار پێشمەرگە بوو، بەیەک فیکەی شای ئێران ئاشبەتاڵکی ئابووڕانیان هاگەیاند، لەکاتێکدا سوپای عێراقی ئەوسا بەتەواوی شپرزە بوو بوو، نەیان دەتوانی لەتاکە شەڕێک و هووبڕوونەوەیکدا سەرکەوتن بەدەست بهێنن!!
زۆر شت لەسەر ئەم ئاشبەتاڵە نوسراوە، سەرێک خەڵی بارزان و مەسینە هەڵگرەکانیا بەنسکەو شکستی شەڕش، یاخود کارەسات ناوی دەهێنن، بەڵام ڕاستیەکەی ئەوەیە کە میژوو بەمان دەنوسێتەوە.ئەم ئاشبەتاڵە لەمێژووی هیچ گەلێک و بزوتنەوەیەک هاوێنەداوە.
ئاگەر کورد گەلێکی هۆشیاربا، ئەوا دوای ئاشبەتاڵ هەرگیز کەسێک نەدەبوایە ئاڵا شەڕکەی بە پشتەوە بارزانی بەرز کاتەوە، دەبوایە وەک جاشکانی قۆتنام و جەزایر سزادرابان، دەبوایە ئەوانیش ئاووهەوای کوردستانیان پێ حەرام کرایە.
کەچی ڕێک بەپێچەوانەوە کۆمەزاکانی پاڵەوانی ئاشبەتاڵی ١٩٧٥، کە ئێستا تەواوی کوردستانیان لەبەر دەستدایەو هەرچی پلەو پایەو خێرو خێشی هەیە لەنەوان خۆیاندا بەشیان کردووە، سەرەڕای ئەوەی کە هەڕیک نەبووە خیانەتێک ، کارەساتێک بە ئەو گەلە ستەم دیدەیە تەمار نەکەن، سەرباری ئەوانەش هەمووشە دەکەن و خەڵک و لایەنی تر بە بکرێ گیراوو دەستی داگیر کەر لەقەڵەم دەدەن..
زەرجار کادیرو دەسەڵاتدارانی پارتی دیموکراتی کوردستان گلەیی و گازندە لەنەیارانی پارتی دەکەن کەبەچی ئەمە ٣١ی ئاب بە خیانەت لەقەڵەم دەدەین و زیاتریش دەڵێن کە گوایە ئەمە یەکەیزی ماڵی کورد تێکدەدەین، ئەم توتیە قوڕمیشکراوانەی پارتی لەسەر خیانەتی ٣١ی ئاب دەڵێن، کەگوایە ئەوان واتە پارتی نادیموکراتی نا کوردستانی (سەگیان) بە(سەگ) دەرکردوە، واتە
بەعسیان هێناوە وەک (سەگێک) ،یەکێتی نیشتیمانی کوردستانیان لەهەولێر پێ دەرکردووە!؟
بەڵام نێک هەر ٣١ی ئاب بەکو هەموو مێژووی بنەماڵەی بارزانی پێ لەخیانەتی نیشتیمانی و ٣١ی ئاب دەپەکە لەدەریای خیانەتی ئەم بنەماڵەیە. وەهەروەها سەگ بە سەگ سەگی دەرکردوە لەهەولێرو سەگێکی گەاوترو دەندەتر جێگەی سەگکانیتری گرتەوە. هەرچەندە چواندنی

ئەمانە بەسەگ، بە گەزی و زوڵمکی زۆرە لەسەگی دەکەین بڵێم، دەبوایە بە وڵامی ئەم پارتیە خوێن زۆردانە هەر ئاوا بدوێین.
داخەکەم ئیمەی کورد نەمانتوانی بچوکترین دەرس و پەند لەخەباتی گەلانی تر وەربگرین، بۆیە تائێستاش ئەم بنەماڵەیە حوکم دەکەن، کەم کوردیش هەیە لەهەر چوار پارچەی کوردستان پریشکی خیانەتی ئەم بنەماڵەیان بەرنەکەوتبێت، بۆیە ئەبێت، ئەم بنەماڵەیە فرە بدرێتە زبڵدانی میژووەوە، وە پێشمواییە نیشانەی وەدەرنانیان گەڕ بەرەڕ زیاتر دەردەکەوێت، هاکا بینیمان، قەڵای زوڵم و زۆرداری ئەوانیش وەک دیکتاتۆرەکانی تری ناوچەکە ڕوخا، بەڵام ئەوسا تەنانەت نابێت بەمردویش جنازەکانیان لەگەڵستانی خەڵکی ئاسایی بنێژرێت، بەڵکو ئەبێت گەڵستانێک بکرێتەوە تایبەت بە سەرانی یەکێتی و بنەماڵەی تاڵەبانی و پارتی و بنەماڵەی بارزانی وە ناوی بنووسرێت "گەڵستانی ناپاکان"

•
•
•
•

گەڕەمێری بەختەوەر.. شادی بەکر

ئەمڕۆ لە گەڕەکانی تر
ڕەژەمێری بەخت و هیوام شەختر دیارە
نازئەکا بەسەر ڕەژ و مانگ و وەرزدا
ئەمڕۆ جێ نشینی خەری و ،تاتۆنیەی ئاوابێت
گومم لە ترپەی دلی خەمۆ
دەنگی هەنگاوی پەڕاوت
بە ناخم ئەگوازێتەوە
دەوروبەرو
قژی ئاڵەسکاوی شیعر و
ڕەنگی سیای هەوری بەخت و
شەستێ بارانی عەشقمۆ
باڵەای بەرزی ئەوباری خەشەویستیمان
با ببینیت

ئەمڕۆ وەڕەو بەرلووتکەی ڕەحم ئاوابێ
تەدەرکەوە
وەڕە بۆ تەنهاجارەکیش
بەرچنگیەک ماچی وشک و ،
چارەکیەک موحیببەتی تینوێتیم بەبەنەوە
هەموشتە بەش بەش بکە
ماچی تارمات با بێ ئەوبێ
ئەڕە هەناسەی تەم بەسە
بالات بۆئەو سەبەرکەت بێ من کەسە
دلت بێ ئەو موحیببەتت بێ من چەتری هەردوو دەسە
سەرت بێ سەر قاڵی ئەو بێ، خەیاڵت لای یادەوەریم و هەناسە
تێ وەڕەوە
وا خەریکە لەچاوەروانی هاتنەوەت وشک ئەبم
ئاگر ویستت یەک بەیەکی پیتەکانی هەموو جەستەم لەکارەوە
بیکە بەپەتی هەناوەیەکی خەمناک
منیش لەتام وپەکەیدا
سەرخەوی ئەوین ئەشکێنم
زەر ئەترسم ڕۆژە دابێ ،حیکایەتی دابرانمان پێ بنوسیەوە
کاتێ دواجار
ئەو ڕەحمی بێ ژوانێ بێ منت سپارد
بینەرمەوە

سلێمانی
٢٠٢١/١١/١٦

دووربینی حەزاری چییە؟.. فازیل شەوقی

لەوتەی ئەو دەمەپێ ئاوەی، لەسەر پەڕە کاغەزەکدا، پیتەکانی چەند بار گۆڕتر کرد، یان لەوتەی (سینیکا)ی زانای ڕۆمانیی دەرین، پێش (٢٠٠٠) ساڵ، سەرنجیدا کە خەڵکی کریستاڵ، شت گۆڕە دەکات، زانایان خەیان سەرقاڵ کردووە بێ داهێنانی نوێترین و وردبینترین

زووم(عەدەسە). جا پشکنینی لە حەد بەدەری زانست و تەکنەلۆژیای ئەم سەردەمش، شەوازو بەکارهێنانکانی ئەو زووەی، کە سەرچاوەکەی دەپە ئاوێک بوو، گیاندە ئەو پەی گیانکاری و کاریگەریی. دووربینی حەراریش یەکێکە لەو داهێنانە پشکنووانەی ئەم سەردەمە. (نامانەوێ لێرەدا لە جیاتی زاراوەی حەراری، زاراوەی گەرمیی بەکاربهێنین، چونکە دووربینی حەراری لەسەر زاران جێخەی کردووەتەوە.)

بیرۆکەی دووربینی حەراری، کاتومت، لەسەر بنچینەی زانستیی کارکردنی چاوی مرۆڤ کاردەکات، تاکە جیاوازی ئەوەیە کە چاوی مرۆڤ لە تاریکیدا دەبینی، بەڵام دووربینەکە لە تاریکی و لێڵی و تەمومژیشدا دەبینی. چاوی مرۆڤ، تیشک وەردەگرێ و خووردی دەکاتەوە و لە ڕێی مێشکی دەیخوێنێتەوە، هەرچی ئەو دووربینەیە، شەپۆلی کارەموگناتیسی وەردەگرێ و شی دەکاتەو و دەخوێنێتەوە.

هەموو شتێنگێکی کارەموگناتیسی، وزەیەکی دیاری کراوی خۆی هەیە، کە پەیوەستە بە درێژیی شەپۆلەکەی، جا تا ئەو شەپۆلە کورتتر بێ، ئەوا وزەکەی زەرتر. جا شتێنگی شەپۆلی، بریتییە لە تیشکی ژێر سوور، کە شەپۆلەکەی درێژ، واتا وزەکەی زیاتر و بە هێزترە. تیشکی ژێر سووریش (٣) ناوچەی هەیە: (شتێنگی بێنراوی نزیک / شتێنگی بێنراوی مام ناوەند / شتێنگی حەراری ـــ کە درێژترین شتێنگی کارەموگناتیسی هەیە، لە (٣) مایکرۆن بۆ (٣٠) مایکرۆن).

جا جەری شتێنگی حەراری لە تیشکی ژێر سووردا (Thermal-infrared)، شتبنگگەی لەو تەنانەدا دەردەچێ کە گەرماییان هەیە یان گەرمایی دەدەن. ئەمەیش لە هەر تەنەکێ وەدەست دێ کە پلەی گەرمیەکەی لەسەروو سفری موتلەق بێ و دواتر خامش بێتەوە. ئەوکاتەی ئەلکترۆنکانی ئەتەم کە بە هەی گەرم بوونیان وەزە بەرهەم دەنن، دەچنە ئەو مەدارانەی وزەیان بەرزتر و دواتر لە گەڵ خامش بوونەویان وزەکانیش دەگۆڕنەوە سەر دەخی پشووتریان. جا لەو سێین و بێندا، ئەلکترۆنکان وزە دەردەدەن، ئەم وزەیش پەی دەگوتور: تیشکی حەراری. تا پلە جوولەکان پتر بێ، ڕادەی تیشکەکە بەهێزتر دەبێ.

لە دووربینی حەراریدا، زووەکان وا دروستکراون بە پشت بەستن بە کردارە تەکنەلۆژیایی پشکنووتوو و دیگیتەییەکان، ئەو تیشکە ژێر سوورانە کە لە تەنکان دەردەچن، بدەزنەوە و کەکنەوە وەرگرن. جا چونکە ئەو دووربینە لە یەک کاتدا دوو گەرمای وەردەگرێ: گەرمای

جەستەی مرۆڤ یان گیاندار، وەک گەرمی داروبەرد و دارودرەختەکە، لە ئامێری تایبەتەوە، لەکیان جیادەکاتەوە و مرۆڤەکە یان گیاندارەکە دەبینێ و نیشانی دەدا.
ئیمڕۆ، بە پشکەوتنی زانست و پیشەسازیی چەک و تەقەمەنی، ئەو جۆرە دووربینە لە سەر چەکەکان چەسپ دەکرێن و بە دەستنیشان کردنی نیشانە و پێکانیان. ئەمڕۆ بەم شێوازە ئەنجامدەرێت:

١. بە چەند زەمەک، لە شێوەی زوومی کامێرا، شەبەنگە حەراریەکان کە لە تەنەکان دەردەچن وەردەگیرێن.
٢. ئەو تیشکە کەکراوانە، لە ئیی هەستووری تایبەتیدا دەکرین بە نەخشە و وێنە حەراری.
٣. ئامێری تایبەت ئەو نەخشە حەراریە دەکاتە شێپلی ئەلکترۆنی.
٤. ئامێری تایبەت ئەو شێپلە ئەلکترۆنییانە دەهێنێتە سەر سکرین.
٥. سارد و گەرمی تەنەکان، بەو تەکنەلۆژیایە، وێنەی کەسەکە یان شتەکە نیشان دەدەن.
٦. ئێستا وێنە کەسەکە یان شتەکە لە تاریکی بە یان لە نەو تەمومژ و دوکەڵ و لافاوی دابە، دەبینرێت. بە تایبەتی لە کاتی جوولە کردندا.

لە ساڵی (١٩٩١)وە زانایای چەک و چەک، لە ڕوسیا سەرقاڵی داهێنانی جۆرە دووربینێک بوون لەم شیوەی کە ئێستا هەیە، ئەوبوو لەساڵی (١٩٩٧) کەمپانی لەکەلینە و بەرهەمهێنانی تەکنەلۆژیای حەراری، کەوتە نەخشەکێشان و دیزاینی ئەو دووربینە، تا لەساڵی (٢٠١٤) لە پێشنگایەکی چەک و تەقەمەنی لە مۆسکۆ نمایش کرا. هەر لە هەمان کاتیشدا، وەاتە پشکەوتکانی دیکەش هەر خەریکی ئەو داهێنانە بوون بە گوڕەی تەکنەلۆژیایی خێیان.

دووربینی حەراری جگە لە بکارهێنانە سەربازییەکەی، دەکرێ بە دەزینەوەی ئەنجامدەرانی تاوان و شتومەکی بزر بوو و ڕواو شکار و توژینەوەی زانستی و وێنەگرتن بکار بێ. بە زانینی ژمارە کریکاری و مردوو و زیندوو لە نەو کان و بیر و چاڵی داتەپیودا.

ئیمڕۆ، ئەو دووربینە بە چەندان جۆر و مۆدێل و قەبارە لە بازاڕەکاندا دەفرۆشیت، هەیانە کێشکەی هەر (٦٥) گرامێ.

دووربینی حەراری، دەرگای زۆر داهێنانی دیکەی لە جۆری چەکەکانیش کرد. ئەم دووربینە کە لەسەر هەموو چەکێک چەسپدەکرێ بە تفەنگی وەکو کلاشنکۆفیشەوە، چەکی تایبەت بەخۆی هەیە، کە سەد لە سەد،

نیشانەکە تا دووری (١٢٠٠) م دەستنیشان دەکات و دەپەکی، لە هەمان چرکەدا دەتوانی وێنەشی بگرێ، بە ڕەش و سپی یان ڕەنگاو ڕەنگ یان ڤیدویی، دەتوانی تەماری بکات لەسەر مەمەری، وە دەشتوانی یەکسەر لەیی ئینتەرنێت و (CPS) ەوە بینەری بە هەر شوێنێک کە مەبەست بێ. واتا قەناس، کە ئەو چەکە سەر بە دووربینی حرارییە بەکاردێنێ، لە گەڵ پەکانی نیشانەکەی دەتوانی (بە زیندووی) گرتەکە بگوازێتەوە بە کەسێک کە بە هەزاران کیلۆمەتر لەو دوورە و بە چاوی خۆی دیمەنەکە ببینی.
ئەو دووربینانە لە هەموو کەش و هەوایەک کار دەکەن لە (٤٠) پلەی سەدی ژیر سفرە و تا (٦٠) پلەی سەدی، لە بەفر و باران و زریان و گەردەلوول کاردەکات . ئێستا دووربینی ئەوتەی دروستکراوە، کە دەزینە و دەستنیشانکردنی شوێنەکانیان زۆر ئاستەمە.

بە لە کارخستنی ئەو جۆرە دووربینە، تاکو ئێستا هەر دوو یێگە هەیە: یەک، دروستکردنی سەرچاوەکەی گەرمی، وەک ئاگر، لە نەوان خەت و قەناسەکەدا. یان پێشینی پێشاکی تایبەت کە ناهێلێ گەرمی جێستە بچیتە دەرەوە و هەمیشە پلەی گەرمایی جێستەی کەسە، یەکسان دەکات بە پلەی گەرمی دەوروبەری، لەو حاڵەتەدا، دووربینەکە نازانێ کامیان نیشانەکەیە و کامیان دارو بەردەکەیە.

یەکێتی و پارتی قومبڵەی ژێر مافی کورد.. ئومێد محەمەد فەرەج

ئەگەر بچاو خشانێکی خێرا سەیری مێژووی ڕەشی پارتی و یەکێتی بکەین، بەئاسانی تێدەگەین کە لەسەرەتای دروستبوونیانەوە بە تەنها ئامانجێکی سەرەکی دروستبوون، ئەویش تێکدانی ناو مافی کوردبووەو هەمیشە وەکو قومبڵەیەکی تەوقیتکراوی ژێر مافی کورد کە کەوتوون، لەهەر دەیەیەکیشدا لانیکەم دوو جار بەووی بەرژەوەندییە نەتەوەییە باکانی کورددا تێقیونەتەوە. هەربەیە یەکێتی و پارتی لەژێر سەرپەرشتی ئاستەوخۆی وەاتانی دووژمنی کورد دروستبوون وەکچێن

یەکێتی لەدیمەشقی پایتەختی سوریای عەرەبی دروستبوو، کە سوریا یەکێکە لەم وڵاتانەی بەدوژمنی کورد هەژمار دەکرێت و ئامانجی کورتخایەن و درێژخایەنی هەیە بۆ نەهێشتنی کورد، ئاسانترین ڕێگەش ئەوەیە کە ئامانجەکانی بکەوردە ناپاک و خۆفرۆشەکان بپێکەنت، ئەوکاتیش لە جەلال تاڵەبانی و برایم ئەحمەد گونجاوتری نادەزیەوە، تەبعەن ئەوەی ئەیەم بۆ وڵاتانی عەڕاق و تورکیا و ئێرانیش ڕاستە، ئەوانیش دوژمنی کوردن و بەردەوام هەوڵیان داوە بەدەستی کورد ناوماڵی کورد تێکبدەن. هەروەها پارتیش بەهەمانشێوە لەژێر ئیشارەی دەزگای هەواڵگری ساواک و شای ئەوکاتی ئێران دامەزراوەو وەکو مەقاش هەرجارەو بەدەستی دەوڵەتێکی دوژمنی کوردەوە بووە بۆ سەرکوتکردنی کوردی پارچەیەکیتر بەبەرژەوەندی دەوڵەتێکیتری نیاری کورد.

یەکێتی نیشتیمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان هەڵگری پاشناوو دروشمی زەر گەورەو پڕ لەناوەڕۆکی کوردایەتین، بەڵام لەڕاستیدا لەسەرەتای دامەزراندنیانەوە هەتاکو ئاپڕینی ساڵی ١٩٩١ تەنها ئامانجیان ئەوە بوو لەژێر هەوکەشی شۆڕشی نەتەوەیی کوردیدا خزمەت بەوڵاتانی دوژمنی کورد بکەن، دوای ساڵی ١٩٩١یش وەکو دوو دوکانی سیاسیی بازرگانی کردن بەسامانی ژێر زەوی و سەر زەوی کوردستان دەست بەکار بوون و چوونە قەناغێکیتری خیانەتی وەرانکردنی نیشتیمانی کوردستان. ئەم ئامانج و قەناغەش لەدوای ٢٠٠٣ زەر تەختر بوێوەو دوای ئەوکات سامانی ژێر زەوی وەکو نەوت و غازو کانزاکانیتر زیاتر دەرکەوتن و کەوتنە دەستی ئەم دوو حیزبەو ئەتوانم بڵێم بەتەواوی لەدوو حیزبی سیاسیی حوکمڕانەوە گەڕان بەدوو کەمپانیای بازرگانی کردن بەتەواوی سەروەتی نیشتیمانییەوە، وە بەهەزکردنی لایەنی ئابوری بوو بەئەولەویەتیانو تەواقی سیاسیی هەمیشەییان دایە تەواوی قەزیە نەتەوەیی و نیشتیمانییەکان.

ئەگەر زیاتر بگەڕینەوە بەمێژوودا دەبینین سەرەتای دروستبوونی یەکێتی بەسەرپەرشتی سوریا بوو وە بۆ ئامانجی لەدانی شۆڕشی کوردی ئەوکات دامەزرا، پێشتریش جەلال تاڵەبانی و برایم ئەحمەد ناپاکیان لەشۆڕشی کورد کردو لەساڵی ٦٦ تەسلیم بە دەوڵەتی عەڕاقی دوژمن بونەوو تادەیەک شکستیان بەشۆڕشی کورد هێنا. ئەگەرچی مەلا مستەفاش دەستی هەبوو لەم خیانەتە، چونکە ئەویش لەپێناو پاوانخوازی دەسەڵاتدا ویستی مام جەلال و برایم ئەحمەد ملکەچی خۆی بکات و کاتێکیش ملکەچ نەبوون، خۆی پاڵی پەنان بەتەسلیم بوون بەحکومەتی بەغداد، وە سەرچاوە مێژوویەکانیش ئەوەیان سەلماندووە،

کە ئەگەر لەژێر دەسەلاتی مەلا مستەفای بارزاندا مابانەوە ئەوا تیرۆری دەکردن. بەیە هەم مام جەلال و برایم ئەحمەد خیانەتییان کردو بوون بەجاشی بەغداد هەمیش مەلا مستەفاش خیانەتی کرد.

هەروەها دواتریش یەکێتی و پارتی لە حەفتاکانەوە هەتا ساڵی ٩١ دەیان جار شەڕی ناوخۆو براکوژیان ئەنجامداو هیچ حیزبێکی کوردی نەما کە شەڕی لەگەڵ نەکەن. دواتریش بەئیعازی تورکیا یەکێتی و پارتی بەهاوبەشی لەساڵی ١٩٩٢ جەنگێکی خوێناویان لەدژی پەکەکە هەڵگیرساندو سەدان گەنجی کورد لەهەرسە لایەن کوژرانو ئاکامیش زیانێکی گەورەی ماددی و مەعنەوی بەر گەلی کورد کەوتوو یەکێتی و پارتیش وەکو پاداشتی جاشایەتییان سەدان ملیۆن دۆلاریان لەتورکیا وەرگرت. ئینجا دوای ئەمە دیسان لەساڵی ٩٣ تاکو ٩٨ شەڕێکی کوشندەی ناوخۆیی هەڵگیرساند کە تێیدا ٣٦ هەزار گەنجی کورد کوژران، کە هەڵگیرسێنەری ئەم شەڕە زیاتر یەکێتی بوو، هەرچەند هەردوک حیزب تاوانباری جەنگێکی مەڕووبین. جارێکیتر پارتی لەکاتایی نەوەدەکان شەڕێکی خوێناوی لەدژی پەکەکە هەڵگیرساند. دواتریش و جارێکیتر لەساڵی ٢٠٠٠ دیسان یەکێتی شەڕێکیتری خوێناوی براکوژی لەگەڵ پەکەکە هەڵگیرساند، هاستی ئەگەر خیانەتکانی یەکێتی و پارتی بزمەرم سەدان لاپەڕەم پڕویستە، بەیە تەنها دواهەمین خیانەتی مەزنی هەردوک حیزبی حوکمەانی بنەماڵەیی بیردێنمەوە، کە ئەویش یەکێکیان ١٦ی ئۆکتۆبەر بوو لە ٢٠١٧ کە خەنجەرێکی ژەهراویان دا لە پشتی کوردو نیوەی خاکی کوردستانییان هەرزانفرۆشکردو کوردیان گەیاندە بەبەر لە٣٠ ساڵ پێشتر، گەیشتە ئەوادەیەی کە ناوییان نا لە یەکێتی نوسینگەی فرۆشتنی زەوی و زاری نیشتیمان.

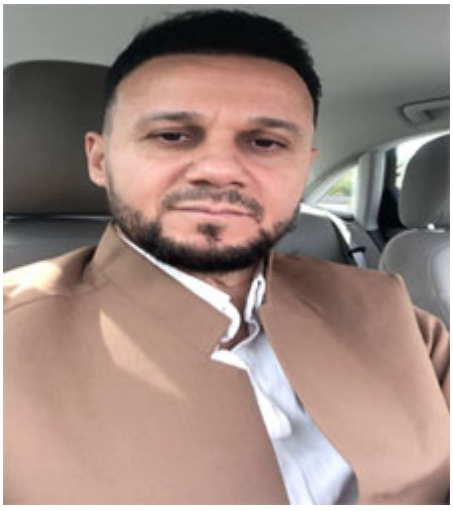
ئەم دوو حیزبە نەک تەنها سەدان خیانەتییان لەنەتەوەو نیشتیمانی خەیان کردووە، بەڵکو سەدان خیانەتییان لەیەکتریش کردووە. بەنمونە خیانەتی یەکێتی لە پارتی، کە لە چەند بارێکدا ئەنجامی داوە، لەوانە، هاوکاریکردن و داواکردنی یەکێتی لەحکوومەتی عێراق بە بیانی بڕینی بودجەی کوردستان. هەروەها رادەستکردنی کەرکووک بە میلیشیاکانی حەشدی شەعبی. هەروەها ئەوگەلکەمەی لەبەغداد کردی بەسەرخستنی کاندیدی یەکێتی د.بەرهەم و شکستهێنان بەکاندیدی پارتی، ئەگەرچی جیاوازی نێوان کاندیدی پارتی و یەکێتی تەنیا وەکو جیاوازی سەگی ڕەش و سەگی سپیەو هەردوکیان بەجگە لەخزمەتکارێکی بەرژەوەندیەکانی عەرەب هیچیتریان لەچاوەڕوان ناکرێت. هەروەها خەنجەرێکیتری یەکێتی کەلەپشتی پارتیدا، ئەویە کەلایەزال هاوکاری حەشدی شەعبی دەکات لەهەرشی موشەکی و درۆنەکان بە سەر پایتەختی

کوردستان و متای نودوتی هولر.

هروها پارتیش سدان جار خیانت و فی سیاسیی لیکتی کردوو، لنمونی ئوی قیدیی ئابووبرانی لچند سرکردیکی یکتی گرتوو و ملکچی برژوندی و سیاستکانی خی کردوون. هروها ل٣١ی ئابدا خنجری خیانتی دا لپشتی یکتی و بهزی دوژمن پایتختی کوردستانی داگیرکرد. هروها پارتی و بنمایی بارزانی ماوی ١٥ سا بدیان تکتیک و دستشکانی سیاسیی یکتییان کردوو بپاشکی خیان و دستیان گرتوو بسر تواوی جومگ هستیارکانی کوردستان. هروها پارتی استوخ دستی هبوو لترازانی ناومالی یکتی و کلنی زری خستت ناو باکانی یکتی و ک تازترین و کاریگرترینیان ئمی ئم دوای بوو، ک بپلانی پارتی و بنمایی بارزانی ئینقیلابکی سپی کرا بسر لاهوری شخ جنگی و باکیداو لئنجامدا لدسات دورخرانوو یکتی باکیتری لبویو. بمش ئتوانین بین ئم هیی یکتی بژبژ زیاتر ئکوتت ژر هرشی پارتی و ژک چنوکانی دشکنت و ژکیتر دنوکی کورت دکاتوو ژکیتر کلکی ئقرتنت و دواجاریش باکی بتواوی شکاند…

تبینی: بردوام دبین لهدانوی مژووی شی ئم دوو بنمایی لبشی دووم

ئومد محمد فرج

خوێندنەوەی خێرا، نەوەی فاست فوود..!.. جواد خەلیل

ئینسان کاتێک بیەوێ هۆشیاری و ئاگایی خۆی ببات سەرێ، دوو ڕێگای گرنگی دەنێ پێش، خوێندنەوە یان گێشت کردن. زەرینەی کورد لەبەر بە پارێیی و نەبوونی و هەندێک هۆکاری دیکە، گێشت و گۆانی وەاتانی لە سەنراوەتەوە، بۆیە ئەوەی ماوەتەوە بۆی، تەنها و تەنها کتێب و خوێندنەوەیە.

ئایا کورد بە گشتی گەلێکی خوێنەرە؟ بەگومان نەخێر، کورد تا ئێستایش لە ڕیزی ئەو کۆمەڵگایانەدایە کە لە ڕووی ڕۆشنبیری و خوێندەواریەوە خاوەن فەرهەنگێکی ئێجگار هەژارن و بە دڵگەن نەبەت ناخوێنەوە. ئەگەر تە کەسێک بیت توانای گێشتکردنت نەبەت و نەشتوانی بخوێنیتەوە، کەواتە چۆن ئاگاییت دەبێتە سەر؟ جگەرەو و سەرچاوەی زانیاری ئەم گەلە نەخوێندەوارە چیە؟

ئێستا تەلەفزیۆن و فەیسبوک و تۆڕە کۆمەلایەتیەکانی تر بە گشتی، خەیان وەک جگەرەوەی کتێب و گێشتکردن بە ئینسانی کورد ناساندووە. لە دونیای دیجیتاڵیشدا، ئینسان کەمترین کاتی هەیە، هەمیشە بە پەلەیە و وزەی وردبوونەوەی نیە، هەر پەستێک کە دەیبینە، هەر گرتەیەک کە دێتە پێش چاوی، دەبە بە چەند چرکەیەک بە و زەر لەسەری نەڕوا و لە کورتی بیبەتەوە. بەواتایەکی تر سەردەمی خوێندنەوەی خێرا و خوێندنەوەی بە پەلە و نووسینە کورتەکانە، ئەمە یانی چی؟ یانی ئیتر خوێندنەوەکشبین و تێپڕە، نووسینی ستحی و لاواز زەر دەبن، قووبوونەوە و تۆڕامان و بیرکردنەوە بە مانا فەلسەفییە گەورەکەی غائیب دەبەت. ئاخە دەرئەنجامی ئەم خەریکردنە لە بیرکردنەوە و خوێندەواری دەمانباتە کوێ؟ بە هیچ کۆمان نابات، هەر لەرە دەمانهێڵێتەوە، چونکە ئەمە لە دەرئەنجامەداین. دەبە ئەمجارە بپرسین: چی بکەین بە ڕزگاربوون لەم دەرئەنجامە خراپە؟ هەوەدان بە دروستکردنی نەوەیەکی نوە، کە خوێنەرەکی چەند دڵی و دونیابینەکی سادە نەبەت؛ بەڵکو خوێندنەوەی دەقە مەزن و گەورەکانی بەشەریەت بەت؛ باشترین ڕێگای دەربازبوونە لەم دەرئەنجامە خراپە.

"ئەلبەرتە مانگوێل" پێی وایە بوونی کتێبخانە لە ماڵدا وادەکا مرۆڤ هەر لە منداڵیەوە عاشقی خوێندنەوە و کتێب بەت، چونکە دواجار کتێبخانەکە و کتێبەکانی نەویشی دەبنە بەشەکی گرنگ لە

یادەوەری خەزان، هەر شتەکیش لەیادەوەری منداڵی و خەزانییەوە سەرچاوە بگرێت لای مرۆڤ دەبێتە جێی ڕێز و خۆشویستن.
ئەوە بۆیە ئینسانی کورد بە گشتی نە دەخوێنێتەوە و نە حەزی لەو کەسانەش کە باسی کتێب دەکەن و خوێنەرن،چونکە ئەو لە یادەوەری خەزانی و منداڵانەی خۆیدا هیچ شتێک نایگرێنێتەوە بە کتێب! چواردەورەکەی و ئەو ژینگەیەشی کە تێیدا گەورە بووە، دوژمنی سەرسەختی کتێب و زانینن. واتا ئەو تاکی کەمەڵگایەکی حازر ویست و پڵەکار و فاستفوودییە، کەمەڵگایەک تاقەتی هەموو شتێکیان هەیە، جگە لە بیرکردنەوە و تێگەیشتنی قووڵ.

جواد خەلیل

دیوانی مەهاباد قەرەداغی.. ستار ئەحمەد

مەهاباد قەرەداغی..یەکێکە لەو شاعیرە ناسراوانەی ،هەردەم لەبەخششی بەردەوامدایە،واقبعیانە لەرووداوەکان دەوانێت،زانستیانە بیردەکاتەوە،لەتوێی وشەی ئاڵ و پەیڤی شیریندا بەگژ ناهەمواریيەکاندا دەچێت...ئەو شاعیرێکە هەمیشە هەوڵستی پاکی و نیشتمان پەروەری بەگومانا دەدات،هەمیشە پەیامێکی نوێی پێیە بۆ نەوەی نوێ.
لەشبعرێکدا دەڵێت:.

چەرخ داهات
پێیان دەووت چەرخی زانست
خێری دەگێڕی بەزێو
بەرد بەبێ مبا
خەم بەچرا
لەکوردستانی ئێمەشدا
زانستێکی تازە داهات
چەنێتی کوشتنی برا
مەهابادی شاعیر...هێشمەندانە تاوتوێی دەوروبەر دەکات،دەبینێت گەلان لەهەوێی زانست و تازەگەریدان..ئەوەتا کەسانێکن دەتوانن ..خێر بگێڕن بەزێو نەهامەتییەکان بەمێم و چرا.لەهەنیەی زەمین یاقووت دەردەهێنن،کەچی لەم کوردستانەی خێمانیشدا ..تازە بەتازە دەستیان داوەتە خێکوژی و شەڕی براکوژی دەنێنەوە،شاعیر دێگرانە لەخوێن رشتن،ئاڵای تەبایی هەڵگردووە،دەیەوێت لەنیشتمانێکدا بژین جێگەی ئارامی و زانست و ئاشتی و یەکسانی بێت،بێیە نموونەی گەلانی دیکەمان بر دەهێنێتەوە،بێ ئەوەی وانە لەوان وەربگرین،چیتر خوێنی برای خێمان نەڕژین و لەجیاتی خراپەو شەڕ و ئاژاوە..بیر لەپێشکەوتنی وڵات بکەینەوە،بتوانین داهێنەرانە بژین،هەتا بتوانین بەری رەنجمان گەلێکی ئاسووده بنیات بنێت ،لەسایەی بیر رووناندا خێشگوزەرانی ئامانجمان بێت.
مەهابادی شاعیر دەڵێت:.
وتم یان نا
هەتاو هەرچەند لەتوورەکەی ئاوابووندا
بەند بکرێت و
شەوەزەنگیش وەك پاسەوان
دەروازەی ئاسۆی لێ بگرێ
لەکازیوەی دەمبەیاندا
دێ دەداتە تووڕەکەی ئەستووری زیندان
پەردەی رەشی شەوەزەنگ هەڵدەداتەوەو
دیسان هەڵدێ
شاعیرمان هێمایەکە بۆ ئازادی و بەرخودان.ئەو لێرەدا دەیەوێت پێمان بڵێ :.سەربەستی هیچ گەلێك زەوت ناکرێ،گەر جەستەکان لەسنووردەن،کێت و پەیوەست بخەنە جەستەکانەوە..رێحەکان نامرن.هەردەم ئازادن و تاریکی و سەرابی سەر شەوگاری هەموو میللەتێك دەڕوێتەوە،ئەمەش بەهەوێ و بازووی ڕۆەکانی دێنەدی،بێیە بانگەوازی هەوێ و کۆشش بەگومانا دەدات.میللەت لەخەوی غەفڵەت رادەپەڕێنێ،ئەو دەزانێت بەهەوێ و تەقەلا مەحاڵەکان بەیەك دەگەن و

دنەدی.ئیتر بەم شیعرە شرینە دنەوایيمان دەداتەوە،دنیایە ئەم کوردە..ئەم میللەتە رەش و رووتە رژك دت،لەجەورو ستەم رزگاری دەبت .دەبتە خاوەنی نیشتمانی خی..لەژر سایەی کششدا دەحەستەوە.خونی نەدارو ستەمدیدە بەھەدەر ناوات،دایکی شەھیدانیش بەتەی رەکانیان دەگەن،ئەو کاتە لوەکان بەماچ ئاشتدەبنەوە،دەستەکان بەگو و خاکیش بەنەرمەبارانی سزو تەبایی..
شاعیر لەشیعر َکی دیکەدا دەت:.
لەچایی گەردووندا.ب بندگ
خم رەنگم..
خم دەنگم،خم سەودا
خم تەوارکی زامداری هەودا
یەك وشە دەبتە هەزاران
ئەنفال..فال..فال..فال..فال
فال..فال..فال..فال
فال..فال
فال
ف
ا
ل
هەرگیز تەواو ناب..ئەنفال
مەھاباد خان کچی بادینان و سران و کەرکوك و دهك و هەبجەیە..ئەوەتا بەشوەیەك وشەی ئەنفال لەناخیدا قەتماغەی بەستووە،دەستی ئەھریمەنەکان دەبت و سکای ئەم زامە بەگوی ئمەو هەموو جیهاندا دەدات،بەشوەیەك وەکوو دایکی ژانگرتوو ،چەشنی خوشکی برا ئەنفال،دایکی رەکە ونبوو،ب شەھیدو زام دەخون.نووزەی سەدو هەشتاو دوو هەزار ئەنفال بەخواو دادو راستی دەگەیەن.لەنو خونادا لەبسەی هەواری سووتادا برینەکانی ناگیرسنەوە.ئەو رحی جەنجالی ئاسوودە نابت ،هەتا مافی بدەست و بزربووەکان وەرنەگر.ئەو خەونی پاش مەرگ و لەناوچوان و و و ئاوارەکان ..دەبنە پمەردەو رحی دەسمن.شاعیر لەھەموو ژان و سی خەکەکەیدا بەشداڕە،نازانت ئارامگەی داد،نیشتمانی سرەوتن..لەکوی زامی وشەیەکا..لەچاەکانی عەرعەرو نوگرە سەلمانا دەربهنن،ناتوانت دەستەپاچە دانیشت و خون لەجەرگی میللەتەکەی بچ،چونکە دەزانت هەر بەردێ لەم کوردستانە بەخونی شەھیدك سوور بووە ،هەر گوك لەم خاکەدا هەمای رەی ئەنفالکە……
مەھابادی شاعیر جوان پەرستە…بەو شوەیە لەجوانی دەوان…….
ک دەت جوانی سنووری هەیە

بابۆانێتە سروشتی عەشق و
خاترجەم بێ لەبێئەندازەی جوانی
جوانی لای شاعیر بەسنووروەو کۆت و پەیوەست نازانێ،ئیتر جوانی ناخی ئینسانەکان یاخود سروشت،تابلۆیەك،یان نیشتمان بێت..ئەو بەتەواوەتی نوقمی دەریای شتە جوانەکانە،لەپیرەزی عەشق و ئەڤین و خۆشەویستی مرۆ بێ مرۆ یاخود گیاندارو داروبەرد پەل دەهاوێ.دەبێتە رۆحێکی بزۆو ،عاشقێکی تینوو،سۆفییەکی رۆگای سۆز،دڵوانەیەکی گۆشەی جوانییەکان،هەموو کاتێك تۆشووی پێ لەشیعری قشت و وشەکانی لەتەلیسمی جوانییەکاندا سەردەنێنەوە.
شاعیر لەشوێنێکی دیکەدا دەڵێت:.
شەرمە ئیدی..زەر شەرم
لەجێی وشەی بەسزو گەرم
سەنگەسار
پەلامار
لووت بەین
بەسە ئیدی..شەرمە شەرم
خاتوو مەهاباد.....هیچ کاتێك دیوی راستەقینەی ئەمەی لەیاد نەکردووە،هەمیشە دەست بێ ژانەکانی ئافرەتان درۆژ دەکات ،ئەم وشەیە بەرز رادەگرێ،کەدەکاتە خوشك و خاك و نیشتمان و دایك.
بەزامەکانیان کەف و کۆی جەستەی بڵسە دەسڕنێت و ئاگری مافیان لەجەستەیا رۆحی بێنەوای دەسووتێنێ،پەمان دەڵێت :.هەتاکەی زەبرو زەنگ و رەشەکوژی و ئازاردان.بەکەمتەرخەم و تاوانبار لەقەڵەممان دەدات،ئەم کەموکوڕییە
بەروومانا دەدات ..پەمان دەڵێت:.هێ پیاوگەل زەر شەرمە سەدەی رۆچوونی نەزانینەو ئەوە تازە بەتازە خەریکی زیندە بەچاکردنی مێینەن و بیرێك لەراستی و ماف و جوانییەکان ناکەنەوە،بەشەرمەزارو ریسوا دامان دەناو پەنجەی نەزانی و ترسنۆکیمان بێ درۆژ دەکات ،پەمان دەڵێت:.بابڵێتەوە باوکسالاری و کوشتن و نەرپەرستی
بەراستی مەهاباد قەرەداغی:.
یەکێکە لەشاعیرە ناسراوو چاکەکانی کوردو شیعرەکانی تژییە لەوێنەی دڵڤڕن و ئیقاعی نەرم و هەرگیز لەهیچ کۆپلەیەکدا ئەو دیوی خەیاڵ و مەعریفەی لەیاد نەچووەو شیعرەکانی پانتاییەکی چاکیان لەدورگەی هزرو بیردا داگیرکردووە،خۆشحاڵم ژنە شاعیرێکی ناوداری وەکوو مەهاباد خان زادەی بیرو هۆشکی زانستیانە گۆشی کردووە،لەمەیانی بواڕەکانی ئەدەبدا چ شیعرو چیرۆك و ڕۆمان و ....هتد ...جێ دەستی دیارە.
چرایەکی لەرگەی ئازادی و جوانی

،ماف،داد، تەبایی،سەربەستی،خۆشەویستی،راستگۆیی- بۆ نەوەی دوای خۆی هەگردووە-هەزری فراوانی وایلێکردوە لەژانرێکی ئەدەبدا نەگیرسێتەوە..هەمیشە هەوڵی نوێگەری و داهێنان لەخوێنیا رەنگ دەداتەوە ،بەرەو تڕپکی بەخشش هەنگاوی پاکیزانە دەنێت.

ستار ئەحمەد

لە دڕگای نسکۆیێکی کە.. کێنعان مدحەت

دوا پێشبینییەکانم بۆ ئاوا چوون
هەوڵی هێکردن لەگێ ئاژێ کۆییا ەائێگرم
خەمێکی تڕاتێنیەتی
هەردو وەردی سێ کردووم
من چیم لێ فێیروزی
ئەبو لوئلوئی دەست بۆ خوێن داوێ
یەخەم بۆ لێ ئاین و ئێینی
هەزار و پێنج سێت ساێی عەلی و عومەر
نەکرێتەوە؟
ئای کێ وەرسم لێ ژێنین و دەنگی دەهێ
وەرس لێو مامانی کێ دێ
یاخیبوون لێ سکی زەمەنا هێگۆاوێ و
بۆی دڕنایێ

درزیان خستووەتێ شانکانی هەزمەوێ
قیت وەستانیان پێ لێ بیر بردووم
ئاسێیی نەبێ
هیچیان پێ نەبێیوم

پێپلیکەی ژێر پێی هەناسەم داماوێ
لێ هەوێدام و
پێمیشێوێ دیار نییێ
لێ چالاکرنەوەی کێن و

پەلیشکردنی ئەستام

بەشایەکان..
بە ناوبە دەمهارن
لە جێی دانەوێلە بە چەلەکە و
ئاسن و نەیترەجین..
بە خاک
دەمکەنە خەراکی
خاکی برسی
ئەگەری ئەوەم لە دەکرێ
بەرگەی کەسپکی تر نەگرم
دنیا نیم لە ڕەوی ڕژنە و
حوکمی کورسی
مەترسیم لە نیشتووە دیسانەوە ئاراستەی
بەردەبانی کەناری خە کرەم و
بە جووتە
تیاچینەوە!

5-6-2019 کفری

خەون و کەلارێ.. عەلی حەمەشید

ڕژەک منی دەست ڕەنگین
لای بابە و دایەی شیرین
بە بیرکەیەکی ورد
یەک کەلارەم دروستکرد
دەزووی زەرم بە دانا
هەیدەم بە ئاسمانا
هەمگرت و بەوەستان
خەمم گەیاندە سەربان
هەر هەمدا بە ئاسمان
کەوتە ڕە کەلارەی جوان
دەزووم بە شل کرد تەواو

خەریکبوو ون بێت لە چاو
سەرنجمدا کەلارە
لای ئێستێرەی نازدارە
دوای ئەوە بە ئارەزوو
لێیدانیشتم بە پشوو
ورد دەزوم پێچایەوە
کەلارە گۆڵایەوە
دەخەش و شاد و ڕوو گەش
کەلارەم گرتە باوەش
زەر بەنەرمی و لەسەرخۆ
هەواش کەوتە گفتوگۆ
وتی (ئاسا) دەزانی
چەند خۆشە بە میوانی
لەماڵی ئێستێرە بیت
بە خێت هەر بێیت و بچیت
جا هەوری پێشمەک ئاسا
بانگی دەکردم (ئاسا)
هەر بە جێلانە کردن
جار جار وەرە بۆلای من
مانگیش بە ڕوناکیی خۆی
بە شیرینیی گفتوگۆی
وتی بە شادومانی
ئەمڕۆ لای من میوانی
...
١/٤/٢٠٢١